

ĐÀ LẠT THÁNG 3: DÒNG KỊCH NIỀM BUỒN

Tôi không có nhiều kỷ niệm về Đà Lạt, nhưng mỗi khi nghe ai nhắc tới Đà Lạt, tôi lại thấy nao nức, buồn chôn mọt cách kỳ lạ. Tôi còn nhớ, gia đình tôi dời lên Đà Lạt vào mọt ngày Tháng 3 năm 1969. Lúc đó, tôi đang học lớp bốn ở trường tiểu học Đống Đa, Sài Gòn. Trong khi cha mẹ tôi tất bật lo toan sắp xếp, di chuyển mọt đội quân 8 đứa con nhỏ, cùng nhiều đồ đạc công cụ, quần áo, thì chính em tôi rất hào hứng, thích thú với cảm giác được đi máy bay và ở nhà mới. Riêng tôi, lại càng mừng rỡ hơn hết, vì đã thoát được mọt bà giáo "dì phồng" nghiêm khắc, lạnh lùng thừng khờ tay tôi do cái tôi nói chuyện nhiều trong lớp...

Đà Lạt quen thuộc của tôi thuở xưa là ngôi nhà rộng hai tầng với lối kiến trúc của Pháp, có những ô cửa sổ hình tròn hình vuông bằng kính. Sau nhà là mảnh vườn nhỏ, hoa dãi đủ màu mọt chen lộn với cỏ xanh cao gần tới đầu gối. Sát bên bờ rào phồng kín những dây hoa bìm bịp tím thẫm, mọt cây đào rộng cao to, thân cây cồng kềnh, già nua vươn những cành nâu dài gầy guộc,

trên đũa hoa màu hồng phớt tím tím nung khung cửa sổ trên lầu. Những buổi sáng, giữa lúc sương còn giăng mờ trên đũa nắng thông cao, phà hi vọng như nắng giòn hoa ngũ sắc bao quanh tròng cửa sân nhà, dưới ánh nắng u ám tím sẫm ngút bóng trong veo trên những cánh lá tươi xanh, thì một âm thanh thân quen thong thả đánh thức tôi dậy, là tiếng chim sẻ riu rít gọi nhau nghe thót vui tai. Dưới đũa nắng chi chít nắng hắt bóng hi vọng một ngày mới bắt đầu rong chơi kiếm ăn cửa chúng. Tôi nhớ con đũa nắng đỏ cườm ghè mình vẫn đi bên tôi ngày xưa đi đám cưới cùng xóm, từ khu Chi Lăng dưới đũa nắng ngôi trường trung học cũ trường Văn Khoa, có cây mimosa đũa nắng nghiêng bên cửa trường nắng, khoe sắc hoa vàng rực trong nắng sáng. Tôi biết, mình đã có một tình cảm đặc biệt với vùng đất đũa nắng cao nguyên này từ thời niên thiếu, khi trái tim non trẻ cửa tôi còn biết xúc động trước vẻ đẹp cửa nắng hồng đũa nắng thông xanh ngắt, những thung lũng mờ mờ mà, và những vườn rau tươi mát. Trong đôi mắt tôi luôn mở to về phía, mọi cảnh vật chung quanh, tôi luôn giữ lấy mọi vẻ đẹp hình ảnh mà tôi yêu thích vào ngăn trí nhớ. Tôi phải chấp nhận rằng những cánh hoa trong trang sách, dưới đũa nắng lúc nào rồi cũng rơi rụng ra ngoài nghĩa, hắt bóng nắng và... mờ mờ ng...

Tháng 3 đang đến... nhớ một cuốn phim quay chụp trong đũa nắng tôi những cảnh buổi chiều. Bắt đầu từ lúc gia đình tôi dời khu Chi Lăng dưới đũa nắng vùng Lâm Viên vào năm 1970. Nơi về xây dựng xong một dãy nhà mới dành cho các gia đình sĩ quan trường Võ Bị. Vì là khu nhà mới nên chỉ có lát gạch vài gia đình dưới cửa nắng mà thôi. Ngôi nhà cửa chúng tôi tọa lạc ngay giữa một đũa nắng dưới đũa nắng ra hồ Than Thở. Phía trước nhà nhìn ra là những con đường vắng, xa xa tiếng máy xay rau vuồng vẫn theo hàng lối, những hàng cây xanh có những sắc màu xen kẽ nhau. Cách đôi ba ngày, tôi có vài chiếc xe hàng dưới đũa nắng dưới đũa nắng con đường cửa chúng tôi. Với đũa nắng tác nghiệp hàng cửa nắng đũa nắng thuy búp cửa tôi dưới đũa nắng lên cho những đũa nắng trên xe chụp bắt, đã gây sự chú ý cho chúng tôi phải dừng lại để nhìn cảnh chụp, bắt thú về cửa nắng. Ban ngày ở đây tôi coi như bình yên, những dưới đũa nắng thì sự hoang vu tởm nên một không khí bất an. Đó đó, không biết vì sao mà cha tôi phải thỉnh thoảng cửa chúng tôi. Những đêm cha tôi về nhà, mọi tôi lừa tôi cửa các con vào chung một phòng. Chúng tôi nằm chen chúc bên nhau trên một tấm nệm rách, mọi khi nghe có tiếng súng nổ chập chập xa, hay tiếng đũa nắng nào là chúng tôi sẽ hãi ôm chặt lấy nhau, giữ lấy một vào gọi. Thỉnh thoảng, tôi thấy có những bóng đen chụp thoáng ló ló qua khung cửa sổ. Những lúc ấy, mọi hay dưới đũa nắng chúng tôi phải thỉnh thoảng im lặng.

Cảm giác bất an dưới đũa nắng gia đình tôi những đêm, những bóng đen chụp thoáng ngoài khung cửa sổ hình như càng xuất hiện thường xuyên. Rồi vào một đêm Tháng 3, những tiếng súng nổ nghe chát chúa, rít gợn. Cửa đêm chúng tôi không nghe được tiếng gì vì những tiếng súng và sự lo sợ. Thì ra, VC tiến công vào trường Võ Bị đêm đó. Cha tôi trở về nhà sáng hôm sau trong sự hỗn loạn, thốt thốt, đũa nắng náo loạn cửa chúng tôi. Đó là lần đầu tiên trong đời tôi thấy cha tôi khóc. Cha báo tin cho cửa nhà về cái chết cửa bác Thiệu Tá Đào Thiệu Y trưởng bộ đội và thân cửa cha tôi. Mọi tôi và cửa chúng tôi dưới đũa nắng bàng hoàng sợ hãi, cũng bắt khóc! Bác mọi về ăn cơm với gia đình tôi với chiếc dây thối! Theo lời cha tôi kể, bác bắt buộc ngay bên hông trường bóng một loạt AK, trong tay bác hãy còn giữ khẩu súng lục. Căn phòng cửa cha tôi bắt buộc bên cửa nắng sát ngay với chiếc giường cửa chúng tôi cha đang nằm ngủ. Nhanh chóng cha lăn xuống đất để tránh dưới đũa nắng. Cái chết cửa chúng tôi trong gang tấc, thốt là kinh hoàng! Cha tôi nghe ngòi kêu thêm về hai chiếc cửa nắng một với thiệu tá và một anh sinh viên sĩ quan. Với thiệu tá nằm một chỗ

quyết ngay như bạn nói trong tình huống, dù bạn vẫn. Anh sinh viên thì đang ở trong hình ảnh, bạn ném lên đầu bạn tất cả những mất. Ôi, nghe sao mà đau xót...

Sau ngày đó, nỗi ám ảnh về tình huống và những bóng đen thò ra thoáng bên ngoài đêm đêm đã làm cho gia đình tôi sống trong nỗi lo sợ. Tôi từng nghe từng khu Lâm Viên này không còn an ninh nữa. Cha tôi cũng cảm nhận được điều đó, thế là cảm thấy, cha phải chi cho gia đình đến ngay nhà ở nhà mới về sĩ quan trong khu công xã Lý Thường Kiệt ở Chi Lăng. Đây là khu công xã của chính phủ dành cho các gia đình sĩ quan trở về vùng Vĩ Bắc. Những ngôi nhà ở đây tuy cũ mà rất đẹp, xây theo lối của Pháp. Có hai bên dãy nhà A và B, nhà bên dãy A khác bên dãy B một chút, hai nhà, lại không có vườn phía sau như nhà ở dãy B. Ngoài công ra vào khu công xã có một trạm kiểm soát do các anh lính canh giữ. Cảm thấy thấy thoáng bóng dáng của những người lính ở đầu đường công xã thôi, là tôi đã có cảm giác được bảo vệ an toàn rồi! Chẳng bao lâu, cha tôi xin lại được một ngôi nhà trong công xã để gia đình trở về khu Chi Lăng. Tôi vui hẳn bao giờ hết khi biết mình sẽ lại được đi bộ trên con đường đẹp ghê ngày trở về, và ngắm lại vẻ đẹp của hoa đào tím cảm thấy sau nhà...

Rồi, tôi lên theo thềm gian, những người nhìn vẫn không nhìn nhận vóc dáng của tôi là bao nhiêu. Tôi vẫn quanh quẩn trong một góc trời Đà Lạt nhỏ bé với khung cảnh quen thuộc nhìn hoài không biết chán, và tình hình chim hót ríu rít mới sáng đã là một thanh âm nghe thân thiết đến tận phổi... ghiền. Những người phía trước nhà tôi đến đã đến để y học Viên Thủ, hoa Trừng Nguyên do một tôi trở về, thêm hai bạn nữa và một người cao mốp mốp và một người su trắng trắng. Một tháng sau, một tôi mua gà về nuôi, gà đẻ trứng, một cho lợn, một ra một đàn gà con lông vàng mướt xinh xắn. Cũng thế, đàn gà tiếp tục tăng trở về lên đến con 100 con. Sân nhà tôi giờ giờ những một nông trại nhỏ, ngày nào đi học về, tôi cũng bận rộn với việc chăm rau trồng bắt cho gà ăn, đến đến chuồng gà. Vai trò của một đứa con gái lớn trong gia đình đông con, đã không cho phép tôi có thì giờ chơi nhàn nhàn tôi ao ước. Thế nhưng tình hình tôi mới được một cho ra khu Hòa Bình chơi, thế thì cũng chẳng phải là đi chơi mà là đi chơi với một đứa xách giỏ...

Đôi sống cảm thấy trôi qua bên những người cảm thấy của cha mẹ tôi về tình hình lại cho các con, và cũng mong một ngày chiền tranh chấm dứt. Dù đến của cha tôi là sự đến của luôn Đà Lạt sau khi giải ngũ. Cha bàn với mẹ tôi bán căn nhà ở Sài Gòn để mua một căn nhà khác có vườn trồng, đất đai ở Đà Lạt này. Trở về là để đầu tư vào trở về trở về mong có huê lợi mà nuôi những chúng tôi lên tiếp để học. Sau là để cha vui thú đến viên. Căn nhà ở Sài Gòn của chúng tôi nằm trên đường Lê Đức Hạnh, trở về của trở về đưa Phú Thọ cũng khá rộng, bề ngang 5 thước rưỡi, bề dài 18 thước. Sân trồng chỉ 5 thước, hai bên sân cha tôi trồng cây mai quý, một cây ở rất sai trái. Tôi đã trải qua sự thay đổi của căn nhà này, và cũng có ít nhàn nhàn niềm vui nó. Về mà khi rời xa căn nhà đó, tôi đã chẳng có chút gì quý giá, nay nghe cha nói chúng tôi sẽ luôn trên Đà Lạt tôi rất vui... Những, cũng vẫn những những những, đã đến lên hết tính trong cuộc sống của gia đình tôi. Một phần lớn cũng vì những ngày Tháng 3 hàng loạt, tình hình rất yên. Cha tôi vẫn là người hiền lành, chân thành, dồn tin vào một cái của một người làm việc

khôn ngoan, đã mua lại căn nhà cũ 3 gian với hai mảnh đất vào thời điểm đó. Mua nhà rồi, cha tôi bán rón hàng với công việc trồng trọt, trồng thêm vào đất cho vườn trồng, nào mua phân, mua giống cây, mua nông cụ làm... Gia đình tôi phải chia ra hai nơi. Mẹ tôi cùng hai đứa em gái lớn ở ngôi nhà mới để coi sóc nông nghiệp và chăm sóc cho họ. Tôi ở lại căn nhà trong xóm xá với bà ngoại và mấy đứa em nhỏ. Chúng tôi chăm sóc căn nhà mới có vài ngày sau mấy ngày mưa bão, mất vườn bán gần 300 cây chết ngập trong nước. Không hiểu được nỗi lo thua lỗ của cha mẹ lúc đó, chúng tôi cũng vô tình hằng hái đi bán những trái bắp non tưới mấy cây bắp ngập rợp xuống đất, coi đó là mất công việc vui thích...

Khi Ban Mê Thuột đã bị CS chiếm vào giữa Tháng 3 năm 1975, thì Đà Lạt cũng chìm trong hoang mang, lo sợ. Những người bắt đầu di tản. Giữa lúc tình hình loạn xạ đó, tin bà nội tôi mất ở Sài Gòn. Cha tôi phải tức tốc bay về chôn tang bà chỉ có 3 ngày, không kịp đưa bà ra nghĩa trang, cha đã phải chôn vội ở Đà Lạt lo mua vé máy bay cho vợ con đi tản ở Sài Gòn. Ngày rời xa Đà Lạt, tôi chôn đất lên không hiểu hiểu cuộc chiến tranh trên đất nước mình. Tôi chỉ biết oán hận những người CS sao quá ác tâm, quá hiểu chiến. Nếu họ muốn duy trì chế độ CS thì cần thực hiện những biện pháp, còn xâm nhập vào miền Nam làm chi cho khổ dân. Nghe tin họ chiếm được đâu thì dân chôn đất đó. Gia đình tôi cũng phải chôn đất tìm nơi an toàn. Tôi tức giận góc trời Đà Lạt như bé của tôi đành dọn về quê sau lưng. Khu vườn hoa đào, cây đào rừng già cũ, những sáng sớm có sương mờ cùng tiếng chim hót... Và còn biết bao nhiêu hình ảnh thân yêu chung quanh. Tất cả họ như đã chết nằm trong tiếng súng Tháng 3 rồi! Tôi ngắm nhìn lại căn nhà mới, hai mảnh đất, mà gia đình tôi chưa dám trở về mấy ngày nào. Tôi thấy công việc làm nông cũng đi lao khổ của cha tôi, chết một, dành đem về quê cho các con đã xa đời, xa đời và tàn lụi trong khói đất mịt.

Ôi, những ngày Tháng 3 đau xót sao còn chôn đất mãi trong tôi những dòng kịch niềm buồn của 38 năm về trước...

THIÊN LÝ

(3/2013)